

Utbildningsinspektion i Kämpetorps skola, förskoleklass och grundskola årskurs 1–5

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet/verksamheten	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av resultaten	3
Bedömning av genomförandet	4
Bedömning av förutsättningarna	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Kämpetorps skola den 8–9 november 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se/ Inspektion](http://www.skolverket.se/Inspektion)).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader, vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Stockholms kommun och Kämpetorps skola, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Kämpetorps skola intervjuades elever, rektorn, biträdande rektorn samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i årskurs 2 och 5. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet/verksamheten

Kämpetorps skola	Antal barn/elever
Förskoleklass	30
Grundskola	200

Kämpetorps skola ligger i Älvjö stadsdel. Skolan ingår tillsammans med Johan Skytteskolan, Ekängens skola, Herrängens skola, Långbrodals skola samt förskolor och familjedaghem i södra barn- och ungdomsområdet i Älvsjö. Samtliga skolor omfattar förskoleklasser, fritidshem samt årskurserna 1–5, förutom Johan Skytteskolan som tar emot elever i årskurserna 6–9. I Kämpetorps skola arbetar förskoleklass, årskurs 1 och 2 tillsammans. De utgör fyra olika grupper. I övrigt utgörs verksamheten av åldershomogena grupperingar i årskurs 3–5 förutom en grupp som har elever både från årskurs 4 och 5.

Fritidshemmens verksamhet ingår i inspektionen på kommunnivå och redovisas i kommunrapporten.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Kämpetorps skola och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att Kämpetorps skola präglas av en lugn och trygg miljö. Inspektörerna vill framhålla att det inom skolan finns exempel på verksamhet av god kvalitet, såsom att eleverna ges möjligheter till olika sätt att lära. Det finns dock behov av förbättringsarbete på skolnivå med att sammanställa, utvärdera och analysera skolans resultat.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5 (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § Lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Rektorn ingår inte som ledamot av elevvårdskonferensen (3 kap. 4 § grundskoleförordningen).
- Rektorn är inte förtrogen med det dagliga arbetet i skolan (2 kap. 2 § skollagen).
- Elevers val ges inte i enlighet med författningarna (2 kap. 20 § grundskoleförordningen).
- Svenska som andraspråk anordnas inte i enlighet med författningarna (2 kap. 15–16 §§ grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolans arbete med att sammanställa elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen bör förbättras.
- Skolan bör förbättra arbetet med att öka medvetenheten hos alla elever om läroplanens och kursplanernas mål.
- Skolan bör förbättra elevernas möjligheter till inflytande över undervisningen.
- Skolans individuella utvecklingsplaner bör förbättras
- Skolans åtgärdsprogram bör förbättras.
- Skolans systematiska kvalitetsarbete och kvalitetsredovisning bör förbättras.
- Rektorn bör ta ett ökat ansvar för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Kunskaper

Resultaten på de nationella ämnesproven som genomfördes i Kämpetorps skola 2005 i årskurs 5 visar på goda resultat. Alla elever bedöms nå målen i engelska och svenska och 98 procent i matematik.

Genom att samtala, lyssna och observera följer lärarna dagligen upp de yngre elevernas kunskapsutveckling. Inför varje utvecklingssamtal har man så kallade barnmöten, där grundskollärare, förskollärare och fritidspedagoger samtalar kring elevernas kunskapsutveckling. I övrigt följs elevernas kunskapsutveckling upp genom läsutvecklingsschemat LUS, diagnoser i matematik och läxprov samt lärares egen dokumentation. Kämpetorps skola kan på skolnivå visa i vilken utsträckning eleverna når målen i engelska, matematik och svenska. I övriga ämnen följs elevernas kunskapsutveckling upp endast av respektive lärare. Inspektörerna bedömer att det på skolnivå saknas en samlad bild av elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen, vilket måste åtgärdas.

Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet Lpo 94 förskriver vikten av att skolan är tydlig ifråga om mål och innehåll som en förutsättning för elevers och föräldrars rätt till inflytande. Vid föräldraintervjuer framkommer att de informeras om målen för utbildningen i varierande omfattning beroende på vilken årskurs och lärare deras barn har. Målen presenteras ofta för eleverna i början av terminen eller inför ett arbetsområde, men en diskussion om målens innebörd och betydelse förekommer oftast inte. Eleverna uttrycker att de vet vad de kan men inte vilka mål de skall uppnå. Inspektörerna bedömer att hela skolan bör arbeta för att öka elevernas medvetenhet om läroplanens och kursplanernas mål för utbildningen.

Normer och värden

Skolan arbetar aktivt och medvetet med värdegrundsfrågor och har enligt inspektörerna lyckats väl med detta arbete. Kämpetorps skola upplevs som en lugn och trygg skola, vilket bekräftas av elever, lärare och föräldrar.

Inspektionen och observationer visar dock att uppnåendemålen i kursplanerna har en sådan framträdande roll att arbetet med läroplanens övergripande mål att sträva mot inte syns lika tydligt. Någon redovisning av hur väl skolan lyckas nå läroplanens mål kring normer och värden finns inte. Inspektörerna vill påpeka att skolans arbete med läroplanens övergripande mål att sträva mot bör dokumenteras och synliggöras.

Elevernas möjligheter till inflytande över undervisningen och det egna lärandet förekommer, enligt inspektörerna bedömning, i en alltför begränsad omfattning. Detta behandlas vidare i nästa avsnitt.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

Enligt läroplanen för det obligatoriska skolväsendet Lpo 94 skall eleverna ha ansvar och inflytande över verksamheten i stort och över sitt eget lärande. Elevernas inflytande och ansvar är ett prioriterat område i Älvsjö södra barn- och ungdomsområde. I Kämpetorps skola finner inspektörerna att elevernas inflytande och delaktighet över verksamheten i stort fungerar väl, bland annat genom klass- och elevråd.

Dock visar inspektionsbesöket att eleverna har begränsade möjligheter till ett reellt inflytande över det egna lärandet såsom frågor som rör val av arbetssätt och arbetsformer. Eleverna i Kämpetorps skola har ett visst inflytande över sin utbildning även om graden av inflytande skiftar mellan lärare. I ämnet matematik ges eleverna möjligheter att påverka undervisningen med ledning av frågor som "Hur tänker du?" och "Vad har du lärt dig"? Vidare får eleverna visa eller berätta för varandra om olika sätt att lösa matematiska problem. Generellt sett har dock eleverna begränsade kunskaper om målen för utbildningen. De har därför också i mycket ringa utsträckning möjlighet att påverka innehållet i undervisningen. Inspektörerna bedömer att elevernas inflytande över sitt eget lärande och över undervisningen bör förbättras.

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever skall varje skola upprätta en likabehandlingsplan där planerade åtgärder för att förebygga och förhindra diskriminering samt annan kränkande behandling beskrivs. Kämpetorps skola har en likabehandlingsplan som nyligen har utarbetats. Inspektörerna ser positivt på det arbetet. I skolans plan framgår dock inte planerade åtgärder med en tydlig koppling till varje diskrimineringsgrund. Vidare beskrivs inte hur planen årligen skall följas upp, utvärderas och vid behov revideras. Dessutom har eleverna inte medverkat vid upprättandet av planen. Lagen anger att likabehandlingsplanen skall syfta till att skolan arbetar

förebyggande med att förhindra kränkande behandling. Det förebyggande arbetet i Kämpetorps skola bedrivs av ett antimobbningsteam som benämns amt-gruppen. Eleverna engageras i det förebyggande arbetet utifrån den så kallade friendsmodellen. Det innebär bland annat att det finns elever i varje klass från årskurs 3 som är utvalda till kamratstödjare. Som ytterligare ett led i skolans värdegrundsarbete ingår livskunskap och fadderverksamhet för de yngre eleverna. Föräldrar görs delaktiga i värdegrundarbetet genom att på föräldramöten och föräldraråd diskutera vilket förhållningssätt som skall råda i skolan. Inspektörerna ser positivt på skolans förebyggande värdegrundsarbete. Dock bedömer inspektörerna att skolans likabehandlingsplan inte uppfyller lagens krav, bland annat genom att inte beakta alla former av kränkningar och diskrimineringsgrunder. Vidare skall eleverna vara delaktiga vid upprättandet av likabehandlingsplanen.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

Enligt läroplanen för det obligatoriska skolväsendet Lpo 94 skall läraren svara för att eleverna får pröva olika arbetssätt och arbetsformer. Skolan skall även sträva efter att varje elev utvecklar nyfikenhet och lust att lära.

Inspektörerna har hos några lärare sett goda exempel på hur eleverna erbjuds olika arbetssätt, nyfikenhet och lust att lära.

I förskoleklass och årskurs 1 och 2 arbetar lärarna både åldershomogent och åldersblandat. Barnen i förskoleklassen har ibland språkundervisning av läraren i årskurs 1. Inspektörerna har sett exempel på bra verksamhet där lärarna försöker skapa lust hos eleverna att själva berätta och skriva. Lärarna har stickat små ”fingertutor” till eleverna. Alla elever har var sitt så kallat ”knytte”, som är en liten figur att sätta på sitt finger. Eleverna har även namn på sina ”knyttten”. De här små ”knytttena” har varit med om mycket som eleverna själva kan berätta om och fantisera kring. Vid besök i klassen visade eleverna ett stort engagemang kring arbetet med de så kallade ”knytttena”.

Det framkommer även under inspektionsbesöket att de äldre eleverna samtalar, lyssnar och reflekterar tillsammans under lärarens handledning. Syftet är att elevernas tankar på individnivå skall delas med gruppens, vilket i sin tur kan leda till ökat lärande. Utveckling och lärande sker i samspel och kommunikation med andra.

Individanpassning och stöd

Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättandet av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev. Planen skall vara ett framtidsytande måldokument där elevernas framsteg och utvecklingsområden lyfts fram i förhållande till de nationella målen. I Kämpetorps skola pågår ett arbete med att upprätta individuella utvecklingsplaner för varje enskild elev. Som tidigare framgår i denna rapport har inte alla elever kännedom om de nationella målen, vilket är en förutsättning för att lärarna i dialog med eleverna skall kunna arbeta framtidsytande. Inspektörerna har tagit del av ett urval av dessa planer. Planerna fokuserar mer på elevernas sätt att vara än utgår från deras förmågor och intressen för att nå ökad måluppfyllelse. Vidare skall skolans insatser synliggöras tydligt för hur eleverna skall uppnå målen, både på kort och på lång sikt. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med individuella utvecklingsplaner bör förbättras avseende innehåll och kvalitet.

Enligt grundskoleförordningen (SFS 2006:205) skall rektor se till att åtgärdsprogram upprättas när elever är i behov av särskilt stöd. Av programmet skall det framgå vilka elevens behov är, hur de skall följas upp och utvärderas. Åtgärdsprogram utarbetas i Kämpetorps skola för elever som är i behov av särskilda stödinsatser. Dessa utformas oftast av lärarna själva, men ibland även under handledning av en specialpedagog. I de åtgärdsprogram som inspektörerna tagit del framgår inte skolans åtgärder tydligt och konkret. Vidare saknas i programmen uppgifter om när uppföljning och utvärdering sker. Inspektörerna bedömer att åtgärdsprogrammen bör förbättras så att skolans åtgärder samt uppföljning och utvärdering framgår tydligt.

Utvärdering av lärandet och bedömning

Enligt läroplanen för det obligatoriska skolväsendet Lpo 94 skall läraren tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen. Som tidigare nämnts i rapporten följs elevernas kunskapsutveckling upp genom LUS, diagnoser i matematik, läxprov, samtal, observationer samt genom lärares egen dokumentation. Ytterligare utvärdering sker av några lärare i de lägre årskurserna genom den så kallade portfolion, där elevernas arbeten samlas. Några lärare utvärderar undervisningen tillsammans med eleverna genom samtal. Vidare kan lärare lyssna till hur eleverna diskuterar och ställa frågor till dem (se vidare under rubriken Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet). Det framkommer även i intervjuer att eleverna utvärderar hur veckan varit och skriver ner detta i så kallade planeringsböcker. Inspektörerna vill påpeka vikten av att skolan skapar rutiner rörande planering och utvärdering av undervisningen tillsammans med eleverna.

Enligt föräldrar, lärare och elever genomförs regelbundna utvecklingssamtal. Det framkommer dock att samtalens innehåll varierar beroende på lärare. Det finns enligt föräldrar en otydlighet kring målen för utbildningen och därmed en osäkerhet kring elevernas måluppfyllelse. Inspektörerna vill framhålla vikten av att hela skolan skapar gemensamma strategier så att föräldrar och elever får tydlig information om elevernas måluppfyllelse.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Av inspektörernas verksamhetsbesök och intervjuer med skolledning och lärare framgår att skolan bedriver kvalitetsarbete. I Kämpetorps skola finns en skrivutvecklingsgrupp som arbetat med olika projekt för att öka elevernas läs- och skrivförmåga. Detta kan innebära att alla elever i skolan har en skrivardag. Därutöver pågår särskilda satsningar i arbetet med normer och värden. I ämnet matematik finns exempel på kvalitetsarbete där eleverna diskuterar matematik tillsammans i grupp. Dessa diskussioner utgör möjligheter för eleverna att ta del av flera sätt och möjligheter att lösa matematiska problem. Kvalitetsarbete pågår såväl gemensamt för hela skolan som i olika grupperingar samt av enskilda lärare. Dock saknar skolan rutiner för att samla, utvärdera och analysera skolans pågående kvalitetsarbete, vilket bör förbättras.

Kämpetorps skola har en verksamhetsplan och en verksamhetsberättelse som kan liknas vid lokal arbetsplan respektive kvalitetsredovisning. Skolan följer de åtaganden som fastställts i stadsdelen, såsom normer och värden, inflytande och ansvar, kunskap och lärande m.m. Det är svårt att få en tydlig bild av hur väl de nationella målen har uppnåtts, då resultat och måluppfyllelse redovisas mycket kortfattat. Arbetet med kvalitetsredovisningen skall främja skolans kvalitetsar-

bete och därigenom bidra till att förverkliga utbildningens nationella mål. Kvalitetsredovisningen skall utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Dessutom skall även fritidshemmens verksamhet kvalitetsredovisas. Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningen/verksamhetsberättelsen bör förbättras så att den motsvarar författningarnas krav. Vidare bedömer inspektörerna att skolans verksamhetsberättelse bör byta namn till kvalitetsredovisning.

Ledning och intern kommunikation

Enligt skollagen skall rektorn hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Det åligger rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Vidare anges i läroplanen att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen.

Kämpetorps skola leds av en rektor och en biträdande rektor. Rektor är också ansvarig för fyra andra grundskolor, sexton förskolor samt några familjedaghem. Av intervjuer med rektorn, lärare och elever framkommer att rektorn inte kan anses förtrogen med den dagliga verksamheten inom sitt ansvarsområde, vilket måste åtgärdas.

Den biträdande rektorn är enligt lärare väl förtrogen med verksamheterna och leder det pedagogiska utvecklingsarbetet. Skolan har en ledningsgrupp, där förutom biträdande rektorn, även arbetslagsledare från de olika verksamheterna deltar. Denna grupp leder skolans utvecklingsarbete. Inspektörerna vill i detta sammanhang påpeka vikten av att ta tillvara det kvalitetsarbete som redan finns i skolan.

Inspektionen visar att skolans rektor inte deltar i elevvårdskonferenser. Detta är inte förenligt med författningen och måste åtgärdas.

Inspektionen vill framhålla att det är av yttersta vikt att olika beslut som är delegerade till rektorn och rör elevernas rättsäkerhet fattas på ett korrekt sätt och att styrelsen säkerställer att så sker. Sammantaget bedömer inspektörerna att rektorn bör ta ett ökat ansvar för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och att elevers rättsäkerhet inte åsidosätts.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning

Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen inom ramen för elevens val och undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. Enligt skolans timplan erbjuds eleverna något som kallas "elevens behov" från årskurs 3, vilket innebär att eleverna kan få stöd i svenska och matematik. Inspektörerna vill framhålla vikten av att elevens val verkligen utnyttjas till något som eleven själv önskar samt att elevens val inte får ersätta stödundervisning. Inspektörerna bedömer att detta inte är ett allsidigt urval av ämnen, vilket måste åtgärdas.

Enligt grundskoleförordningen skall undervisningen i svenska som andraspråk anordnas om det behövs för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål. Undervisningen i svenska som andraspråk skall anordnas i stället för undervisning i svenska. Det är rektorn som beslutar om undervisning skall anordnas för en elev. Vid tillfället för inspektionen framkommer att svenska som andraspråk anordnas för de elever som behöver det i form av undervisning utanför klassens ram som en form av stödundervisning vid ett eller ett par tillfällen i veckan. Dessutom är det inspektörernas uppfattning är att skolan inte gör en tydlig skillnad mellan svenska och svenska som andraspråk. Svenska som andraspråk är ett ämne med egen kursplan som skall viktas likvärdigt med andra ämnen och skall inte användas som stöd i svenska. Inspektörerna bedömer att undervisningen i svenska som andraspråk inte ges på det sätt som författningen kräver, vilket måste åtgärdas.

Personal

Lärarna i Kämpetorps skola har utbildning för den undervisning de ansvarar för. I skolan arbetar även speciallärare. Inspektörerna bedömer dessa resurser som goda.

Kompetensutveckling styrs av behov i verksamheten och hos personalen.

Enligt inspektörernas bedömning har eleverna tillgång till böcker, skrivmateriel och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning.

Datum	Ort
2007-06-20	Stockholm

Birgitta Knutsson Rohdin

Malin Lundquist